

УДК 657.6:657.411

Ю. В. Подмешальська,
к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту,
Запорізька державна інженерна академія, м. Запоріжжя
К. С. Максимова,
магістрант кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту,
Запорізька державна інженерна академія, м. Запоріжжя

DOI: 10.32702/2306-6792.2019.5.83

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ АУДИТУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Yu. Podmeshalska,
Candidate of Economic Sciences, associate professor, associate professor of Zaporizhzhya State
Engineering Academy, Department of Accounting, Analysis, Taxation and Audit, Zaporizhzhya
K. Maksimova,
master of Zaporizhzhya State Engineering Academy, Department
of Accounting, Analysis, Taxation and Audit, Zaporizhzhya

IMPROVEMENT OF THE METHOD OF AUDIT OF ACCOUNTS RECEIVABLE

У статті розглянуто організаційні та методологічні аспекти аудиту дебіторської заборгованості. Визначено основні аспекти документального забезпечення організації аудиторської перевірки, запропоновано методику аудиту дебіторської заборгованості, розроблені форми робочих документів для виконання аудиторських процедур аудиту дебіторської заборгованості.

У статті розглянуто проблемні питання документального та методологічного забезпечення проведення аудиторських перевірок. Відзначено важливість типових форм документального забезпечення для підвищення якості аудиту та методологічного забезпечення аудиторської перевірки.

Для організації аудиторської перевірки визначено документи, які необхідно скласти на кожному етапі аудиторської перевірки. Методологічний підхід до проведення аудиту дебіторської заборгованості представлено у Програмі аудиту дебіторської заборгованості. Розроблено тест оцінки системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості. Розроблено форми робочих документів на аудиторські процедури відповідно до Програми аудиту. Запропоновані документи можуть бути використані у практичній діяльності суб'єктами аудиторської діяльності.

The purpose of the audit of accounts receivable is to establish the reliability, legality of the accounting of transactions related to accounts receivable and its reliable and unbiased presentation in the financial statements in accordance with the current legislation.

The article deals with the organizational and methodological aspects of the audit of accounts receivable. The basic aspects of the documentary support of the organization of the audit, the method of audit of receivables, the forms of working documents for carrying out audit procedures of the audit of receivables are developed.

The article deals with the issues of documentary and methodological support for conducting of audits. The importance of standard forms of documentary provision for improving the quality of the audit and methodological provision of auditing was noted. To organize the audit, documents are defined that need to be compiled at each stage of the audit. The methodological approach to the audit of accounts receivable is presented in the Program of audit of receivables. A well-designed audit program should include audit procedures for detecting errors, and the absence of such procedures in the verification procedure indicates a low, insufficient quality of auditing.

It is established that the standard forms of these documents are not set at the legislative level, and auditors regard them as their "know-how", their property, which are developed in accordance with professional knowledge, practical experience gained. Therefore, given the importance of certain documents, it is necessary to determine the standard forms of these documents, which assess the quality of the audits, and their method of compilation.

The failure to carry out the audit procedure, or the poor implementation, as defined by the working document, indicates poor quality of the audit, low level of internal control. If the auditor performed an audit procedure and found no breach, this indicates an insufficient qualification of the auditor.

The test of internal control over accounts receivable is developed. Work forms have been developed for audit procedures in accordance with the Audit Program. Proposed documents can be used in practice by the subjects of audit activity.

Ключові слова: аудит, дебіторська заборгованість, контроль, облік, аналіз.

Key words: audit, accounts receivable, control, accounting, analysis.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Дебіторська заборгованість складає значну частку в складі оборотних активів та впливає на фінансовий стан суб'єкта господарювання.

Організація контролю бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості забезпечує безумовне дотримання виконання договірних зобов'язань, підвищення платіжної дисципліни. Ре-

альність існування дебіторської заборгованості, визначення політики контролю своєчасного погашення дебіторської заборгованості є актуальними питаннями керівництва суб'єкта господарювання.

Організація аудиту та якісне його здійснення щодо визнання дебіторської заборгованості активами, організації бухгалтерського обліку операцій, пов'язаних з дебіторською заборгованістю, її оцінки на дату фінансової звітності є необхідною умовою для забезпечення ефективної діяльності та потребує визначення єдиної методики її проведення.

Методологічне забезпечення аудиту дебіторської заборгованості на сьогоднішній час недостатньо розроблено та є актуальним для здійснення аудиторських процедур відповідно до критеріїв якості та їх документального оформлення. Документальне оформлення аудиторського процесу та аудиторських процедур, яке є одним із головних компонентів методологічного забезпечення, потребує подальших досліджень, враховуючи їх недостатність.

АНАЛІЗ ПУБЛІКАЦІЙ

Питання організації аудиту дебіторської заборгованості розглядаються науковцями і практиками як-от: Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Кулаковська Л.П., Бутинець Ф.Ф., Дорош Н.І., Усач Б.Ф. та іншими. Аналіз останніх публікацій виявив основні напрями досліджень щодо аудиту дебіторської заборгованості, а саме: визначається мета та завдання аудиторської перевірки, послідовність проведення перевірки, пропонуються певні аудиторські процедури. Питання документального забезпечення організації та методики аудиту дебіторської заборгованості обговорюються недостатньо, питання розробки робочих документів залишаються поза увагою, незважаючи на те, що на якість аудиту впливають визначені форми робочих документів, а тому залишаються актуальними та потребують подальших досліджень та обговорень.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті — розробка основних документів процесу аудиту для якісного виконання аудиторської перевірки дебіторської заборгованості відповідно до чинного законодавства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Метою аудиту дебіторської заборгованості є встановлення достовірності, законності відображення у бухгалтерському обліку опе-

рацій, пов'язаних з дебіторською заборгованістю та її достовірне та неупереджене відображення у фінансовій звітності відповідно до чинного законодавства.

Для досягнення впевненості аудиторю необхідно визначити методику організації аудиторської перевірки та отримати достатні аудиторські докази. Методика організації передбачає документальне оформлення процесу аудиторської перевірки. Отже, документальне оформлення аудиторської перевірки є незаперечливим фактом, що підтверджується й наявністю спеціального МСА 230 "Документація".

Важливого значення набуває визначення та класифікація документації для організації перевірки. Науковці, використовуючи різні фактори, пропонують різні форми класифікації документації аудиту.

Автори статті, за результатами проведених досліджень, пропонують свій погляд на класифікацію документації аудиту та основне призначення кожного виду документу.

Відповідно до МСА основне призначення документування:

Таблиця 1. Документування процесу зовнішнього аудиту

Етап аудиторської перевірки	Документи
Підготовчий	Лист-пропозиція на проведення аудиту. Довідка-аналіз бізнесу клієнта, доцільність укладання договору. Лист-згода на проведення аудиту. Договір на проведення аудиту. Договір на залучення експертів. Загальний план аудиту. Тест оцінки системи внутрішнього контролю бухгалтерського обліку. Програма аудиту
Етап фактичної перевірки	Робочі документи аудитора
Основний етап	Робочі документи на аудиторські процедури відповідно до програми. Висновки експертів
Заключний	Підсумкові документи. Аудиторський звіт. Акт наданих послуг

Таблиця 2. Документування процесу внутрішнього аудиту

Етап аудиторської перевірки	Документи
Організаційний	Тест оцінки системи внутрішнього контролю. План проведення перевірки. Програма аудиту
Етап фактичної перевірки	Робочий документ аудитора
Основний етап	Робочі документи на аудиторські процедури відповідно до програми. Висновки залучених фахівців, експертів
Заключний	Підсумкові документи. Аудиторський звіт

Таблиця 3. Запропонований план аудиторської перевірки дебіторської заборгованості

№	Етап перевірки	Мета	Завдання	Оформленні документи
1	2	3	4	5
1.	Організаційний	- призначення відповідальних за проведення перевірки; - організаційно-методичне забезпечення аудиту	- призначити відповідальних; - визначити стратегію перевірки; - провести оцінку системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості; - скласти програму аудиту	План аудиту. Тест оцінки системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості. Програма аудиту
3.	Фактичний	- отримати достовірні докази щодо відповідності даних бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості фактичній заборгованості	- нагляд за проведенням інвентаризації, або - вивчення документів результатів попередніх інвентаризацій	Робочий документ аудитора
2.	Основний	- визначення методики якісного виконання аудиторських процедур	- виконати аудиторські процедури відповідно до програми аудиторської перевірки; - результати перевірки оформити робочими документами	Робочі документи аудитора на виконанні аудиторські процедури
3.	Узагальнення результатів	- надати інформацію управлінському персоналу про результати перевірки	- провести аналіз виявлених порушень, помилок; - оформити підсумкові документи; - надати рекомендації щодо усунення виявлених порушень; - надати звіт про виконання аудиторської перевірки	Підсумкові аудиторські документи; - аудиторський звіт; - пропозиції щодо усунення виявлених порушень

- планування аудиторської перевірки;
- здійснення аудиторської перевірки;
- перевірка здійснених аудиторських процедур;
- відображення аудиторських доказів, отриманих у ході перевірки;
- є підставою для висловлення думки аудитора про достовірність інформації.

Таблиця 4. Запропонований тест оцінки системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості

№	Перелік питань	Варіанти відповіді		Інформація відсутня	Примітки
		ТАК (+)	НІ (-)		
1	2	3	4	5	6
1.	Чи здійснюється перевірка сум, зазначених у рахунках-фактурах на відвантаження продукції (робіт, послуг) відділом збуту?				
2.	Чи ведеться облік рахунків-фактур за послідовністю термінів їх сплати?				
3.	Чи класифікується дебіторська заборгованість за термінами її погашення?				
4.	Чи затверджений графік документообігу за операціями з дебіторською заборгованістю?				
5.	Чи проводять позапланові інвентаризації дебіторської заборгованості?				
6.	Чи проводиться інвентаризація дебіторської заборгованості перед складанням фінансової звітності?				
7.	Чи виявляються порушення в обліку дебіторської заборгованості в результаті проведених інвентаризацій?				
8.	Чи ведеться аналітичний облік заборгованості за термінами позовної давності?				
9.	Чи проводився взаємозалік розрахунків у звітному періоді?				
10.	Чи визнається дебіторська активом при її виникненні відповідно до П(С)БО 10?				
11.	Чи визнається дебіторська заборгованість одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, торів, робіт, послуг?				
12.	Чи збігаються дані щодо аналітичного обліку заборгованості та синтетичного обліку?				
13.	Чи проводиться аналіз термінів погашення дебіторської заборгованості?				
14.	Чи проводиться аналіз сумнівної дебіторської заборгованості?				
15.	Чи змінювалися методи визначення резерву сумнівних боргів у звітному періоді?				
16.	Чи перевірявся бухгалтерський облік дебіторської заборгованості у звітному періоді: - головним бухгалтером; - системою внутрішнього контролю; - іншим контролюючим органом?				
17.	Чи проводиться перевірка правильності оформлення первинних документів?				
18.	Чи проводиться аналіз дебіторської заборгованості?				
19.	Аналіз дебіторської заборгованості проводить: - економічний відділ; - фінансовий відділ; - бухгалтерія				
20.	Чи проводилася у звітному періоді взаємоперевірки з дебіторами?				
21.	Чи складаються акти взаємоперевірок?				
22.	Чи трапляються помилки у відображенні дебіторської заборгованості: - в аналітичному обліку; - синтетичному обліку; - фінансовій звітності?				

Таблиця 5. Запропонована робоча програма аудиту дебіторської заборгованості

№	Аудиторські процедури	Джерела інформації	Методичні прийоми	Термін перевірки	Виконавець	Індекс робочого документа
1	2	3	4	5	6	7
1. Аудит розрахунків з покупцями та замовниками						
1.1.	Перевірка правильності оформлення договорів на поставку продукції та їх реєстрації.	Договори, реєстр реєстрації договорів	Нормативно-правова, документальна			РД-1.1
1.2.	Перевірка тотожності відображення залишку заборгованості в Головній книзі	Облікові реєстри, Головна книга	Документальна, зіставлення			РД-1.2
1.3.	Підтвердження залишку заборгованості покупцями та замовниками	Аналітичний облік, акти звірки, синтетичний облік	Документальна, зустрічна, арифметична			РД-1.3
1.4.	Перевірка наявності актів підтвердження заборгованості за звітний період	Аналітичний облік, акти звірки, синтетичний облік	Документальна, зустрічна, арифметична			РД-1.4
1.5.	Перевірка правильності і законності оформлення первинних документів для відображення заборгованості в обліку	Первинні документи, аналітичний, синтетичний облік	Документальна, зіставлення			
1.6.	Перевірка тотожності інформації аналітичного та синтетичного обліку заборгованості	Первинні документи реєстри аналітичного та синтетичного обліку	Документальна, зіставлення, арифметична			РД-1.6
1.7.	Перевірка правильності розрахунку резерву сумнівних боргів	П(С)БО, Наказ про облікову політику, довідки	Нормативно-правова, документальна, арифметична			РД-1.7
1.8.	Перевірка правильності визначення резерву сумнівних боргів на дату фінансової звітності	П(С)БО, Наказ про облікову політику, довідки	Нормативно-правова, документальна, арифметична			РД-1.8
1.9.	Перевірка правильності відображення в обліку створення, використання, поповнення резерву сумнівних боргів.	П(С)БО, Наказ про облікову політику, довідки	Нормативно-правова, документальна, арифметична			РД-1.9
1.10.	Перевірка правильності обліку списання дебіторської заборгованості зі строком позовної давності, що минув	Довідки, рішення судових органів, Головна книга	Документальна, зіставлення, арифметична			РД-1.10
1.11.	Перевірка тотожності інформації Головної книги, облікових реєстрів, Балансу	П(С)БО, довідки, Головна книга	Документальна, зіставлення, арифметична			РД-1.11
2. Аудит іншої дебіторської заборгованості						
2.1.	Перевірка документального підтвердження виданих авансів за звітний період	Розпорядчі документи, ВКО	Документальна, зіставлення, арифметична			РД-2.1
2.2.	Перевірка первинних документів і обґрунтованості виданих авансів	Розпорядчі документи, кошториси,	Документальна, зіставлення, арифметична			РД-2.2
2.3.	Перевірка аналітичного обліку виданих авансів		Документальна, зіставлення, арифметична			РД-2.3
2.4.	Перевірка тотожності інформації аналітичного та синтетичного обліку виданих авансів	Реєстри аналітичного та синтетичного обліку	Документальна, зіставлення, арифметична			РД-2.4
2.5.	Перевірка відображення в обліку розрахунків з бюджетом	ПКУ, Наказ про облікову політику, довідки, Головна книга	Нормативно-правова, документальна, арифметична			РД-2.5
2.6.	Перевірка правильності визначення непогашених виданих авансів на дату фінансової звітності та її відображення у фінансовій звітності	Реєстр аналітичного обліку, Головна книга	Документальна, зіставлення, арифметична			РД-2.6
2.7.	Перевірка достовірності документального оформлення відряджень	Накази, авансові звіти, первинні документи	Нормативно-правова, документальна, арифметична			РД-2.7
2.8.	Перевірка аналітичного обліку розрахунків з підзвітними особами	Накази, реєстр аналітичного обліку	Документальна, зіставлення, арифметична			РД-2.8
2.9.	Перевірка синтетичного обліку розрахунків з підзвітними особами	Головна книга, облікові реєстри	Документальна, зіставлення, арифметична			РД-2.9
2.10.	Перевірка видачі підзвітних сум виданих на інші виробничо-господарські потреби	Головна книга, облікові реєстри	Нормативно-правова, документальна, арифметична			РД-2.10
2.11.	Перевірка правильності відображення в обліку неповернутих підзвітних сум	Головна книга, облікові реєстри, авансові звіти	Документальна, зіставлення, арифметична			РД-2.11
2.12.	Перевірка видачі підзвітних сум особам, які не звітували за попередньо отримані грошові кошти під звіт	Головна книга, облікові реєстри, авансові звіти, ВКО, ПКО	Нормативно-правова, документальна, арифметична			РД-2.12

1	2	3	4	5	6	7
1. Аудит розрахунків з покупцями та замовниками						
2.13	Перевірка відображення заборгованості за розрахунками з підзвітними особами у фінансовій звітності та її тотожність обліковим регістрам обліку	Головна книга, облікові регістри, фінансова звітність	Документальна, зіставлення, арифметична			РД-2.13
2.14	Перевірка обґрунтованості, своєчасності і правильності оформлення претензійних документів	Накладні, Акти виявлені порушень, Акти претензій, журнал реєстрації претензій	Нормативно-правова, документальна, арифметична			РД-2.14
2.15	Перевірка правильності ведення аналітичного обліку претензій	Акти претензій, реєстр аналітичного обліку, облікові регістри, Головна книга	Документальна, зіставлення, арифметична			РД-2.15
2.16	Перевірка правильності відображення розрахунків за претензіями в синтетичному обліку	Головна книга	Нормативно-правова, документальна, арифметична			РД-2.16
2.17	Перевірка відповідності аналітичного та синтетичного обліку розрахунків за претензіями	Головна книга, облікові регістри	Документальна, зіставлення, арифметична			РД-2.17
2.18	Перевірка правильності визначення відшкодування завданих збитків	Нормативні матеріали, довідки розрахунків	Нормативно-правова, документальна, арифметична			РД-2.18
2.19	Перевірка правильності відображення в обліку виникнення та погашення завданих збитків	Головна книга, ПКО, платіжні документи, виписки банків	Нормативно-правова, документальна, арифметична			РД-2.19
2.20	Перевірка тотожності аналітичного та синтетичного обліку завданих збитків	Облікові регістри, Головна книга	Документальна, арифметична, зіставлення			РД-2.20
2.21	Перевірка розрахунків з державними цільовими фондами	Первинні документи, довідки розрахунки, виписки банків	Нормативно-правова, документальна, арифметична			РД-2.21
2.22	Перевірка розрахунків з іншими дебіторами	Первинні документи, Головна книга, облікові регістри	Документальна, арифметична			РД-2.22
2.23	Перевірка повноти та своєчасності списання дебіторської заборгованості на витрати	Облікові регістри, Головна книга, розпорядчі документи, довідки	Документальна, арифметична			РД-2.23
2.24	Аналіз стану дебіторської заборгованості	Фінансова звітність, Головна книга, облікові регістри	Аналітичний			РД-2.24
2.25	Узагальнення результатів аудиторської перевірки	Програма аудиту, робочі документи				

Вважаємо доцільним розглядати процес документування відповідно до етапів аудиторської перевірки, які в Україні визначені та використовуються на практиці.

Організація документального забезпечення планування, здійснення аудиторської перевірки, оформлення її результатів проводиться як зовнішнім, так і внутрішнім аудитом (табл. 1—2).

Наведений перелік документів складає досє аудиторської перевірки. Основними документами, які оформлюються відповідно до визначеного об'єкту, мети, завдань аудиту є: план аудиту, тест оцінки системи внутрішнього контролю, Програма аудиту, робочі документи аудитора. Слід зазначити, що типові форми зазначених документів на законодавчому рівні не встановлені, а аудиторі вважають

Таблиця 6. Форма робочого документа РД-1.3. Підтвердження залишку заборгованості покупцями та замовниками

Дебітор	За даними обліку			За даними аудиту			
	Дата виникнення	Сума (грн)	Відповідно до акту звірки заборгованості. Сума (грн)	Підтвердження дебітором заборгованості методом зустрічної перевірки аудитором (Так (+), ні (-))	Дата виникнення	Сума (грн)	Відповідно до акту звірки заборгованості. Сума (грн)
1	2	3	4	5	6	7	8
Разом:							
Відхилення:		Висновки аудитора:					
Гр.2-Гр.6							
Гр.3-Гр.7							
Гр.4-Гр.8							

Таблиця 7. Форма робочого документа РД-1.8. Перевірка правильності визначення резерву сумнівних боргів на дату фінансової звітності

№	Показник	За даними обліку						За даними аудиту								
		Сальдо заборгованості відповідної групи			Заборгованість визнана безнадійною відповідної групи			Коефіцієнт сумнівності	Сальдо заборгованості відповідної групи			Заборгованість визнана безнадійною відповідної групи			Коефіцієнт сумнівності	
1	2	3	4	5	6	7	8		9	10	11	12	13	14		15
1	201 р.															
2	201 р.															
3	201 р.															
4	Разом:															
Показник								За даними обліку	За даними аудиту				Відхилення			
Резерв сумнівних боргів на 31.12. звітного року																
Залишок резерву сумнівних боргів на початок звітного року																
Величина резерву, яку необхідно нарахувати у звітному періоді																

Таблиця 8. Форма робочого документа РД-1.9. Перевірка правильності відображення в обліку створення, використання, поповнення резерву сумнівних боргів

№ з/п	Показник	За даними обліку			За даними аудиту			Відхилення
		Сума, (грн)	Дт	Кт	Сума, (грн)	Дт	Кт	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Залишок резерву сумнівних боргів на кінець звітного періоду							Гр.3 – Гр.6
2.	Нарахований резерв сумнівних боргів на дату балансу							Гр.3 – Гр.6
3.	Відображення в обліку нарахування резерву сумнівних боргів							Гр.4,5 і Гр.7,8
4.	Відображення в обліку списання резерву сумнівних боргів на інші операційні доходи							Гр.4,5 і Гр.7,8

їх своїм "ноу-хау", своєю власністю, які розробляються відповідно до професійних знань, набутого практичного досвіду. Тому, враховуючи важливість визначених документів, необхідно визначити типові форми цих документів, за якими оцінюється якість аудиторських перевірок, та їх методику складання.

Якісно розроблена програма аудиту повинна передбачати аудиторські процедури для виявлення помилок, відсутність таких процедур у методиці перевірки свідчить про низьку, не-

достатню якість забезпечення аудиторської перевірки. Нездійснення аудиторської процедури, або неякісне здійснення, що визначається робочим документом, свідчить про неякісне проведення аудиторської перевірки, низький рівень внутрішнього контролю. Якщо аудитор виконав аудиторську процедуру та не виявив порушення, це свідчить про недостатню кваліфікацію аудитора.

Контроль якості аудиту дебіторської заборгованості забезпечується аудиторськими про-

Таблиця 9. Форма робочого документа РД-1-10. Перевірка правильності обліку списання дебіторської заборгованості зі строком позовної давності, що минув станом на 31 грудня _____ року

Дебітор	За даними обліку					За даними аудиту				
	Дата виникнення заборгованості	Сума, (грн)	Відображення в обліку		Причина списання	Дата виникнення заборгованості	Сума, (грн)	Відображення в обліку		Причина списання
			Дт	Кт				Дт	Кт	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Відхилення:		Висновки аудитора:								
Гр.2 – Гр.7										
Гр.3 – Гр.8										
Гр.4 – Гр.9										
Гр.5 – Гр.10										
Гр.6 – Гр.11										

Таблиця 10. Форма робочого документа РД-1.11. Перевірка тотожності інформації Головної книги, облікових реєстрів, Балансу

Показник	За даними обліку		Баланс	За даними аудиту		
	Головна книга	Журнал, відомість		Головна книга	Журнал, відомість	Баланс
Первісна вартість дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги						
Резерв сумнівних боргів						
Чиста вартість реалізації						
Відхилення:	Висновки:					
Гр. 2 – Гр. 5						
Гр.3 – Гр. 6						
Гр.4 – Гр. 7						

Таблиця 11. Форма робочого документа РД-2.4. Перевірка тотожності інформації аналітичного та синтетичного обліку виданих авансів

№	Перелік дебіторів	Сума виданих авансів за даними обліку сума, (грн)		Сума виданих авансів за даними аудиту, сума, (грн)		Відхилення	
		Відповідно до аналітичного обліку	Відповідно до синтетичного обліку	Відповідно до аналітичного обліку	Відповідно до синтетичного обліку	Гр.3 – Гр.5	Гр.4 – Гр.6
1	2	3	4	5	6	7	8
	Разом:						

Таблиця 12. Форма робочого документа РД-2.8. Перевірка аналітичного обліку розрахунків з підзвітними особами

ПІБ	Документальна перевірка аудитора				Списані витрати на рахунок		Відхилення Гр.6 – Гр.7
	Сума грн Звіт (грн)	Звіт на суму відповідно до Звіту (грн)	Повернута сума невикористаного авансу (грн)	Отримана готівка на погашення перевитрат (грн)	За даними обліку	За даними аудиту	
1	2	3	4	5	6	7	8

цедурами, метою яких є перевірка тверджень управлінського персоналу щодо достовірності бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості та її відображення у фінансовій звітності. Якісні аспекти перевірки, які відповідають твердженням висловленим у фінансовій звітності, згідно МСА це:

- реальність (існування) — дебіторська заборгованість існує на конкретну дату;
- права та зобов'язання — дебіторська заборгованість належить суб'єкту господарювання на конкретну дату;
- наявність — операція або подія, яка стоюється дебіторської заборгованості суб'єкта

Таблиця 13. Форма робочого документа РД-2.16. Перевірка правильності відображення розрахунків за претензіями в синтетичному обліку

№	Зміст операцій	За даними обліку			За даними аудиту		
		Дебет	Кредит	Сума, (грн)	Дебет	Кредит	Сума, (грн)
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Відображення претензії до постачальників						
2.	Отримання штрафу, пені за невиконання договірних зобов'язань						
3.	Розрахунки за претензіями щодо виданих авансів при порушенні умов договорів поставок						
4.	Списання сум претензій						
5.	Списання суми претензії на відмову постачальників, відхилення претензії рішенням суду						
	Відхилення:						
	- порушення кореспонденції рахунків						
	- невідповідність сум						

Таблиця 14. Форма робочого документа РД-2.24. Аналіз стану дебіторської заборгованості

Показник	Методика визначення показника	Попередній звітний період	Звітний період	Абсолютне відхилення	Відносне відхилення
1	2	3	4	5	6
Оборотність дебіторської заборгованості	Дохід від реалізації ГП ÷ Середня величина дебіторської заборгованості				
Період погашення дебіторської заборгованості	360 днів ÷ оборотність дебіторської заборгованості				
Частка дебіторської заборгованості у загальному обсязі оборотних активів	(Дебіторська заборгованість ÷ оборотні активи) × 100%				
Відношення середньої величини дебіторської заборгованості до доходу від реалізації					
Частка сумнівної дебіторської заборгованості у загальному обсязі дебіторської заборгованості	(Дебіторська заборгованість ÷ сумнівна дебіторська заборгованість) × 100%				
Середній період інкасації дебіторської заборгованості	Середня величина дебіторської заборгованості ÷ сума одноденного обороту реалізованої продукції				
Коефіцієнт співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованості	Дебіторська заборгованість ÷ Кредиторська заборгованість				

господарування відбулася протягом звітного періоду;

— повнота — відсутність не облікованої дебіторської заборгованості, а також нерозкритої про неї інформації;

— оцінка вартості — дебіторська заборгованість оцінюється у бухгалтерському обліку при її надходженні та на дату звітності;

— вимірювання — операції з дебіторською заборгованістю відображені за належною сумою;

— подання та розкриття інформації — інформація про дебіторську заборгованість розкрита, класифікована та описана згідно із вимогами чинного законодавства.

Досье аудиторської перевірки дебіторської заборгованості включає основні документи: план аудиту, тест оцінки системи внутрішнього контролю, програму аудиту, робочі документи аудитора, підсумкові документи, зразки оформлення яких наведені нижче (табл. 3—5).

Відповідно до запропонованої програми аудиту розрахунків з дебіторами пропонуємо зразки робочих документів на виконання аудиторських процедур наведено в таблицях 6—14.

ВИСНОВКИ

У статті розглянуто проблемні питання документального та методологічного забезпечення проведення аудиторських перевірок. Відзначена важливість типових форм документального забезпечення для підвищення якості аудиту та методологічного забезпечення аудиторської перевірки.

Для організації аудиторської перевірки визначено документи, які необхідно скласти

на кожному етапі аудиторської перевірки. Методологічний підхід до проведення аудиту дебіторської заборгованості представлено у Програмі аудиту дебіторської заборгованості. Розроблений тест оцінки системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості. Розроблено форми робочих документів на аудиторські процедури відповідно до Програми аудиту. Запропоновано документи можуть бути використані у практичній діяльності суб'єктами аудиторської діяльності.

Література:

1. Меліхова Т.О. Сучасні проблеми обліку дебіторської заборгованості / Т.О. Меліхова, Д.А. Мась // Соціально-економічний розвиток / Матеріали ХХХІІ Міжнародної науково-практичної конференції, Чернівці, 18—19 січня 2016 р. — Т. 2. — К.: Науково-видавничий центр "Лабораторія думки", 2016. — С. 22—23.
2. Меліхова Т.О. Розробка програми аудиту податку на додану вартість для підвищення фінансової безпеки підприємства / Т.О. Меліхова, М.Ю. Бойко // Інвестиції: практика та досвід — 2017. — № 1. — С. 34—39.
3. Меліхова Т.О. Удосконалення документування обліку розрахунків з покупцями та замовниками з метою зміцнення інформаційної безпеки підприємства / Т.О. Меліхова, Ф.О. Гавриленко // Інвестиції: практика та досвід, 2018. — № 2. — С. 24—32.
4. Подмешальська Ю.В. Бухгалтерський облік: навч.-метод. посібник / Ю.В. Подмешальська, Т.О. Меліхова, Н.С. Чакалова. — Запоріжжя: ЗДІА, 2017. — 400 с.

5. Подмешальська Ю.В. Розробка проекту впровадження інформаційних та технологій обліку на підприємстві / Ю.В. Подмешальська // Економіка і управління. — Київ, 2012. — № 3 (55). — С. 85—90.

6. Подмешальська Ю.В. Удосконалення оцінки якості внутрішнього контролю на підприємстві / Ю.В. Подмешальська // Економічний вісник ЗДІА: збірник наукових праць. — Запоріжжя, 2012. — № 2. — С. 106—114.

7. Подмешальська Ю.В. Оцінка якості обліку в аудиті / Ю.В. Подмешальська // Вісник Дніпропетровського університету. Серія "Економіка". — 2011. — Вип. 5 (4). — С. 265—270.

8. Подмешальська Ю.В. Актуальні аспекти обліку загальновиробничих витрат / Ю.В. Подмешальська, А.М. Дунда // Схід. Аналітично-інформаційний журнал. — Донецьк. — 2014. — № 2 (128) березень-квітень. — С. 35—40.

9. Подмешальська Ю.В. Удосконалення аудиту управління запасами [Електронний ресурс] / Ю.В. Подмешальська // Ефективна економіка. — 2011. — № 11. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>

10. Подмешальська Ю.В. Внутрішній аудит як засіб удосконалення обліку та контролю дебіторської заборгованості [Електронний ресурс] / Ю.В. Подмешальська, Р.Ю. Варварін // Економіка та суспільство. — 2016. — № 7. — Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/161.pdf

11. Подмешальська Ю.В., Феофанов Л.К., Осетрова Г.Ю. Облік та аудит адміністративних витрат. Агросвіт. 2018. — № 23. — С. 38—44. DOI: 10.32702/2306-6792.2018.23.3814.

12. Подмешальська Ю.В., Степаненко В.А. Облік витрат на збут. Інвестиції: практика та досвід. — 2018. — № 24. — С. 31—35. DOI: 10.32702/2306-6814.2018.24.31.

13. Подмешальська Ю.В., Феофанов Л.К., Абрамова І.С. Актуальні аспекти розподілу загальновиробничих витрат у системі обліку. Агросвіт. — 2018. — № 24. — С. 54—59. DOI: 10.32702/2306-6792.2018.24.54

References:

1. Melikhova, T.O and Mas, D.A. (2016), "Modern problems of accounts receivable", *Sotsialno-ekonomichnyy rozvytok. Materialy XXXII Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi*, [Socio-economic development. Materials of the XXXIII International Scientific and Practical ConferenceChernivtsi], Naukovoyvnyduvnychyuy tsentr "Laboratoriya dumky", Kyiv, Ukraine, 18-19 Jan, vol. 2, pp. 22—23.

2. Melikhova, T.O. Boyko, M.Yu. and Melikhova, T.O. (2017), "Development of a program for the audit of value added tax to increase the financial safety of the enterprise", *Investments: practice and experience*, vol. 1, pp. 34—39.

3. Melikhova, T.O. and Havrylenko, F.O. (2018), "Accompanied documenting of the region of rozrakhunkiv with purchases that the deputies of the merit of information about the security", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 2, pp. 24—32.

4. Podmeshalska, Yu. Melikhova, T.O. and Chakalova, N.S. (2017), *Bukhhalters'kyu oblik [Accounting]*, ZDIA, Zaporizhzhya, Ukraine.

5. Podmeshalska, Yu. (2012), "Development of a project for implementation of information and accounting technologies at the enterprise", *Ekonomika i upravlinnia*, vol. 3 (55), pp. 85—90.

6. Podmeshalska, Yu. (2012), "Improving the assessment of the quality of internal control at an enterprise", *Ekonomichnyyvisnyk ZDIA : zbirnyk naukovykh prats*, vol. 2, pp. 106—114.

7. Podmeshalska, Yu. (2011), "Assessment of accounting quality in the audit", *Visnyk Dnipropetrovs'koho universytetu. Seriiia "Ekonomika"*, vol. 5 (4), pp. 265—270.

8. Podmeshalska, Yu. and Dunda, A. (2014), "Actual aspects of accounting of total production costs", *Skhid. Analitychno-informatsiynnyy zhurnal*, vol. 2, pp. 35—40.

9. Podmeshalska, Yu.V. (2011), "Improvement of inventory management audit", *Efektivna ekonomika*, vol. 11, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua> (Accessed 25 Jan 2019).

10. Podmeshalska, Yu.V. and Varvarin, R.Yu. (2016), "Internal audit as a means of improving the accounting and control of accounts receivable", *Economics and Society*, vol.7, available at: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/161.pdf (Accessed 25 Jan 2019).

11. Podmeshalska, Yu., Feofanov, L. and Osetrova, G. (2018), "Accounting and audit of administrative expenses", *Agrosvit*, vol. 23, pp. 38—44. DOI: 10.32702/2306-6792.2018.23.38

12. Podmeshalska, Yu. and Stepanenko, V. (2018), "Accounting for sales costs", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 24, pp. 31—35. DOI: 10.32702/2306-6814.2018.24.31.

13. Podmeshalska, Yu. Feofanov, L. and Abramova, I. (2018), "Actual aspects of distribution of total production costs in the accounting system", *Agrosvit*, vol. 24, pp. 54—59. DOI: 10.32702/2306-6792.2018.24.54.

Стаття надійшла до редакції 22.02.2019 р.